

**Przygotowanie seminaryjne do kapłaństwa
w świetle nauk formacyjnych i przemówień
Błogosławionego Biskupa Michała Kozala
skierowanych do alumnów
– Streszczenie –**

Celem niniejszej dysertacji było ukazanie seminaryjnego przygotowania do kapłaństwa chrystusowego na podstawie nauk formacyjnych i przemówień skierowanych do alumnów przez Błogosławionego Księdza Michała Kozala (1893–1943), sufragana diecezji wrocławskiej i męczennika II wojny światowej. Ważnym aspektem jest jego dwunastoletnie doświadczenie pracy jako moderatora seminaryjnego – najpierw w roli ojca duchownego, a następnie rektora. Z kolei z wypowiedzi świadków życia Błogosławionego wynika, iż nie tylko wskazywał drogę prowadzącą do ideału kapłańskiej duchowości, ale sam konsekwentnie ją realizował.

Treść poszczególnych rozdziałów udzieliła odpowiedzi na problem badawczy pracy zawarty w pytaniu: co kształtuje formację seminaryjną w ujęciu Błogosławionego oraz czy, i w jaki sposób, jest ona aktualna również dzisiaj? Jest to szczególnie ważne zagadnienie w obliczu kryzysu odpowiedzi na Boże powołanie do kapłaństwa służebnego, które dotyka już nie tylko wiele kościołów partykularnych Europy Zachodniej, czy innych miejsc na mapie chrześcijańskiego świata, ale coraz bardziej zauważalny jest również w Polsce. Stąd w 2016 roku watykańska Kongregacja ds. Duchowieństwa wydała dokument pt.: „Dar powołania do kapłaństwa. Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”, a Konferencja Episkopatu Polski w 2021 roku dostosowany do niego „Droga formacji prezbiterów w Polsce. Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia”. Zaproponowana niemal sto lat temu przez Błogosławionego droga formacji seminaryjnej w swoich fundamentalnych założeniach nie straciła nic na swojej aktualności i może być źródłem inspiracji dla szerokiego gremium. Autor pracy miał na myśli przede wszystkim współczesnych adeptów do kapłaństwa, którzy poszukują odpowiedzi na pytanie – do jakiego stanu Pan Bóg ich powołuje, następnie tych, którym powierzono misję moderatorów seminaryjnych, a także współczesnych prezbiterów, którzy w ramach formacji stałej, powracają do czasu swojej formacji seminaryjnej i niezmiennych ideałów kapłaństwa nowotestamentalnego.

W pierwszym rozdziale dysertacji została ukazana istota i godność powołania do kapłaństwa, której źródłem jest sam Bóg. Nie ulega wątpliwości, iż pełne zrozumienie zagadnienia jest możliwe tylko przez wniknięcie w tajemnicę misji Jezusa Chrystusa, a szczególnie Jego Misterium Paschalne, dlatego, jak wielokrotnie podkreślał ksiądz Michał, każdy prezbiter jest nazywany *alter Christus*. W naukach wskazywał alumnom na Wieczernik, gdzie Zbawiciel uczynił z Apostołów i ich następców swoich kapłanów, udzielając im mocy do codziennego składania Ofiary Eucharystii. Błogosławiony nie miał wątpliwości, iż w sakramencie kapłaństwa następuje niepojęta gloryfikacja człowieka, który podejmując wolną decyzję, potwierdzoną przez Wspólnotę Kościoła, oddaje siebie na całkowitą służbę Boskiemu Mistrzowi. Czas formacji seminaryjnej, nazwany przez księdza Michała „drugim Nazaretem”, powinien być wykorzystany na odkrycie prawdziwości powołania, zweryfikowanie intencji i zdatności moralnej kandydata oraz rozwój własnej świętości, stanowiącej „koło zamachowe” dla przyszłej pracy duszpasterskiej. Zdaniem Błogosławionego stworzone w „zakładzie diecezjalnym” warunki, takie jak izolacja od świata zewnętrznego, dalej troskliwa, pełna dyspozycyjności opieka moderatorów i profesorów oraz ściśle określony regulamin, który m. in. uwypukla czas *silentium*, *studium*, czy zasady *savoir-vivre* 'u, są dowodem, iż Wspólnota Kościoła od wieków troszczy się o czystość i świętość kandydatów do kapłaństwa sakramentalnego.

Drugi rozdział zwrócił uwagę na rolę cnót chrześcijańskich w rozwoju życia duchowego. Błogosławiony uwypuklił szczególnie cnoty teologalne, kardynalne i cnotę posłuszeństwa, pochylając się przede wszystkim na ich praktycznym zastosowaniu. Wiara została ukazana jako „gwiazda przewodnia” całego ludzkiego życia, brama życia wiecznego, otwierająca człowieka na Pana Boga i nieskończone bogactwo świata nadprzyrodzonego. W nauczaniu Biskupa Męczennika cnota nadziei chroni człowieka przed uwikłaniem się w grzech oraz wpływa na rozwój cnoty pokory, która przypomina człowiekowi, że zbawienia nie osiągnie się w oparciu o własne siły i zdolności, ale o darmo daną łaskę uświęcającą. Z kolei „królowa wszystkich cnót” – nadprzyrodzona miłość w nauczaniu Błogosławionego została przedstawiona w oparciu o nowotestamentalne przykazanie miłości Pana Boga, bliźniego i samego siebie. W formacji seminaryjnej istotną rolę odgrywają również cnoty kardynalne, które znajdują swoje odzwierciedlenie w etycznym postępowaniu człowieka. Cnotę roztropności rozumiał ksiądz Michał jako wewnętrzne światło ukierunkowujące na umiłowanie rzeczywistości wiecznych. Pochylając się nad cnotą sprawiedliwości zaznaczał, iż przygotowanie do kapłaństwa opiera się na przestrzeganiu nawet najmniejszych spraw, które czasem pozornie wydają się nieistotne, jednak w rzeczywistości to właśnie one budują pełen obraz doskonałości chrześcijańskiej. Dalej, podkreślając rolę cnoty męstwa, zauważał, że ograniczenie się do wiedzy o miłości Bożej czy też rozumienie zasad wiary połączone z pragnieniem osiągnięcia zbawienia, muszą być wzmocnione odwagą i siłą w wiernym

kroczeniu za Chrystusem. Nie miał wątpliwości, iż męstwo odgrywa znaczącą rolę w przyszłej działalności duszpasterskiej alumnów. Wśród cnót kardynalnych Błogosławiony najwięcej uwagi poświęcił cnocie wstrzeźliwości, ponieważ uważał, iż to właśnie ona odgrywa kluczową rolę w opanowaniu namiętności i szeroko rozumianej pożądliwości – m. in. pomaga w walce z grzechem nieczystości oraz nieumiarkowaniem w jedzeniu i piciu. Ostatnią cnotą moralną, której znaczenie w przygotowaniu do kapłaństwa uwypuklił ksiądz Michał, było posłuszeństwo. Wyjaśniał ją na przykładzie relacji Ludu Bożego z Ojcem Świętym i podkreślał, iż w praktyce realizuje się przede wszystkim przez zaufanie woli Pana Boga, wypełnianie Jego prawa oraz pokorne przyjmowanie prawd objawionych, z kolei w przypadku alumnów, a później kapłanów, jest niejako papierkiem lakmusowym określającym prawdziwość powołania.

Kolejny, trzeci rozdział dysertacji pochylił się nad rolą świętych w formacji seminaryjnej. Błogosławiony nie miał wątpliwości, co zresztą jest całkowicie zrozumiałe, że główna uwaga każdego chrześcijanina powinna być zwrócona na Jezusa Chrystusa. Uważał, iż szczególnie alumni – w przyszłości *alter Christus*, mają kształtować swoje serce zgodnie z „duchem Chrystusowym”. Był przekonany, że w tym procesie ważną rolę odgrywa wniknięcie w prawdę o Królowaniu Zbawiciela, poznanie tajemnicy Jego Najświętszego Serca, oraz dzieła Wcielenia, odkupienia i zbawienia. Zaznaczał, iż wypełnianie woli Boga Ojca, które całkowicie zrealizował Cierpiący Sługa Jahwe, jest doskonałym wzorem dla przyszłych kapłanów. Swoją uwagę kierował również ku Matce Najświętszej, uwypuklając Jej święte, pełne oddania życie, które najpełniej Niepokalana streściła w swoim *fiat*. Szczególną uwagę zwrócił na cnoty Maryi, szczególnie miłość względem Pana Boga i bliźniego, pokorę i czystość. Nie można również zapominać o nabożeństwach maryjnych, które dla Błogosławionego – szczególnie różaniec – odgrywały niezwykle ważną rolę. Wśród wzorów świętości, wskazywał także seminarzystom na konkretne przykłady świętych Kościoła: św. Jana Chrzciciela, św. Pawła Apostoła, św. Wojciecha Biskupa i Męczennika, św. Antoniego z Padwy, św. Tomasza z Akwinu, św. Stanisława Kostkę i św. Jana Bosko. Warto zauważyć, iż byli to głównie ci, którzy w swoim życiu realizowali kapłańskie powołanie. Bez wątpienia ukazane przykłady pochodzą z różnych czasów i kultur, ale charakteryzowała ich wspólna cecha: miłość do Zbawiciela i Jego Kościoła oraz wypełnianie woli Stwórcy, za co otrzymali wieczną nagrodę. Ksiądz Michał zachęcał każdego alumna, aby w drodze seminaryjnej formacji wybrał sobie „ulubionego” świętego, który stanie się jego opiekunem i wzorem.

W ostatnim, czwartym rozdziale pracy, przedstawiono trzy czynniki, które udzielają i pomnażają łaskę uświęcającą oraz zdaniem Błogosławionego najdoskonalej kształtują duchowość kapłańską: Eucharystię, sakrament pokuty i pojednania oraz modlitwę. Ksiądz Michał, nazwany przez watykańską kongregację „biskupem eucharystycznym”, uważał, iż głównym motorem

formacji seminaryjnej jest kult Najświętszego Sakramentu. Sponował, iż codzienne składanie ofiary Mszy świętej, będącej anamnezą Paschy Chrystusa, co za tym idzie przyjmowanie Komunii świętej, jest wyrazem całkowitej zależności od Pana Boga i uznania Go zarówno jako swojego Pana, jak i kochającego Ojca. Tak bliskie obcowanie ze świętością Syna Bożego pociąga za sobą potrzebę nawrócenia człowieka, nieustannej walki z grzechem, która najpełniej dokonuje się w sakramencie spowiedzi świętej, nazwanej przez Biskupa Męczennika „nową Betsaidą” czy też „duchową kąpielą”. Błogosławiony nie miał wątpliwości, iż fundamentem walki z każdym rodzajem grzechu, zarówno lekkim, jak i ciężkim, jest przyjęcie jego istnienia oraz odkrycie mechanizmów, którymi posługuje się szatan. Uwrażliwiał alumnów, aby sakrament spowiedzi realizowali przez wierne wypełnianie katechizmowych warunków. Z kolei pochylając się nad modlitwą, którą rozumiał jako spotkanie i rozmowę z Panem Bogiem, wyjaśniał, iż dzięki niej człowiek otrzymuje „duchowe skrzydła” uzdalniające go do zbudowania ścisłej więzi z Niebieskim Ojcem. Stąd nie może dziwić wezwanie, aby każdego kapłana, a także przygotowującego się do tego stanu alumna, można było nazywać „mężem modlitwy”. W swoich pismach wykazywał przekonanie, iż tylko przez wierne i pokorne trwanie przed Najświętszym Sakramentem i krzyżem Jezusa Chrystusa człowiek jest w stanie osiągnąć upragnioną świętość.

W konsekwentnym, pełnym stanowczości nauczaniu księdza Michała Kozala, podobnie jak według współczesnych dokumentów Kościoła, przygotowanie do kapłaństwa polega na integralnym rozwoju adepta, opartym na czterech filarach – formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i pastoralnej. Stąd w obliczu realnego kryzysu odpowiedzi na powołanie do służby w Kościele, z którym boryka się Wspólnota na Starym Kontynencie, należy wskazywać na ogromną rolę duchowych mistrzów – doświadczonych pedagogów z doskonale ukształtowaną duchowością kapłańską dla nowych adeptów do tego stanu. Nie ulega wątpliwości, iż życie i nauczanie księdza Michała Kozala, Biskupa i Męczennika jest doskonałym, godnym wykorzystania przykładem.

**The seminary preparation to priesthood
in the light of the formation teachings and speeches
of Blessed Bishop Michael Kozal
for alumni
– Summary –**

The purpose of this dissertation has been focused on the demonstration of the method, processes and strategies of the seminary preparation to Christ's priesthood which is based on the formation teachings and speeches which are dedicated to alumni by Blessed Father Michael Kozal (1893–1943), the auxiliary bishop of Włocławek diocese and a martyr during World War II. The experience which must have contributed to his method was his twelve years as a seminary moderator – from the role of a spiritual father to the position of rector. Besides, the testimonies of the witnesses predicate the conclusion that not only did he show the way which leads to priesthood but he lived it.

The contents of this thesis have answered the following questions: „What shapes the seminary formation according to the Blessed Michael?”. Secondly: „Whether the formation is valid nowadays, and if yes, then in what ways is it valid?”. The issue is of particularly importance in the context of the crisis of responding to the vocation to the Ministerial Priesthood, which affects not only churches in Western Europe but particular in Poland. Hence in 2016 the Vatican Congregation for the Clergy issued the document entitled „The Gift of Priestly Vocation. Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”, and the Conference of Episcopate of Poland in 2021 – issued the document adjusted to the latter – „The Way of Formation of the Presbyteries in Poland. Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia”. On the occasion of comparing both ways, the old one with the new one, it occurs that the way of the seminary formation that was offered a hundred years ago by Blessed Kozal is not outdated in its fundamental premisses and can be now a source of inspiration for a wide circle of those interested. The author of this thesis, feels that his paper could be applicable to young men discerning a priestly vocation, to seminary moderators and to ordained priest as part of their continual formation.

The first chapter of the dissertation demonstrates the essence and dignity of the vocation to priesthood, the source of which is God. It is beyond doubt that a thorough understanding of the issue is possible only by means of entering into the mystery of Jesus Christ's mission, and especially his Passover Mystery. That is why every Presbyter is called an *alter Christus*, which was often emphasised by Bishop Michael. In his teachings for alumni he was pointing at the Cenacle where the Saviour made the Apostles and their successors His priests. Blessed

Michael had no doubts that through the sacrament of priesthood an inconceivable glorification of human being takes place – and a priest by means of his free decision which is confirmed by the Community of Church gives himself completely to the service to the Divine Master. The time of the seminary formation, which is called „the second Nazareth” by father Michael, should be used to discover the authenticity of the vocation, to verify the intentions and the moral suitability of the candidate as well as to develop one’s own sanctity. According to Blessed Kozal the conditions which are created in the seminary, such as separation from the world, guidance and direction of moderators and professors, and very precisely structures, which encourage the times for *silentium*, *studium*, or the *savoir-vivre*.

The second chapter considers the role of the Christian virtues. The Blessed Michael especially emphasised the theological virtues, cardinal virtues and the virtue of obedience. He describes faith as „the leading star” of the whole human life, the gate to eternal life, which opens each person to The Lord God and the infinite richness of the supernatural world. In the teachings of Bishop Michael the virtue of hope guards people against sin and develops the virtue of humility which reminds the seminarian that he cannot attain redemption as long as he relies on his own strength and skills. In turn „The queen of all virtues” is love based on the New Testament commandment of love of God, the fellowmen, and oneself. In the seminary formation the essential role is also played by the cardinal virtues, which are reflected in the ethical habits of human being. The virtue of prudence was understood by father Michael as the inner light which directs one to love the eternal realities. While taking into consideration the virtue of justice he remarked that preparation to priesthood is based on the observance of even the smallest details which sometimes can only seem irrelevant, but actually it is those details which contribute to the full view of Christian perfection. Next, underlying the virtue of courage he observed that living on mere knowledge about God’s love or understanding of the rules of faith accompanied by the desire to be saved – is reductive and limiting – they have to be augmented by means of courage and strength which is manifested by following closely Christ ways. He had no doubts that courage plays a critical role in future pastoral activity of the seminarian. Blessed Michael dedicated the biggest part to the virtue of temperance because he thought it had the key impact on the control of the passions. In his view temperance, helps fight the sin of impurity and gluttony, among others. Finally obedience was the last moral virtue which was considered. Bishop Michael gave the example of the relation between God’s People and the Holy Father and highlighted the practical aspect of it which is trust in God, the fulfilment of His law, and humble acceptance of the revealed truths.

The third chapter of the thesis touches upon the role of the saints in seminary formation. The Bishop Michael had no doubts, that the greatest attention of each seminarian should be drawn to Jesus Christ as each would be *alter Christus*, who had to shape his heart according to „Christ’s

spirit". He was convinced that in this process it mattered a lot whether one can enter the truth about the Saviour's Ruling, get to know the mystery of His Most Holy Heart, as well as the act of Incarnation, Redemption and Salvation. He often remarked that the fulfilment of God the Father's will, which has been completely actualised by suffering of Jehovah the Servant, was an excellent model for future priests. He next considered the importance of Mary, emphasising Her holy and sacrificial life was lived out in Her *fiat*. Her humility and purity were outstanding virtues to be imitated by each seminarian. Bishop Michael held Marian devotions to be of particular importance, with special emphasis on the recitation of the rosary. For his students he demonstrated specific patterns and examples of holiness from the Church, among whom were St. John the Baptist, St. Paul, St. Adalbert the bishop and martyr, St. Anthony of Padua, St. Thomas Aquinas, St. Stanislaus Kostka, and St. John Bosco. It is worth mentioning that the latter saints were mainly those who realised the priesthood vocation in their lives. The variety of times and cultures of the saints listed above are beyond any question. But they had one feature in common: love for the Saviour and His Church and fulfilment of the Creator's will, for which they have received the eternal prize. Bishop Michael encouraged every alumnus to choose his „favourite” saint, who will become his patron and pattern.

The last fourth chapter of this work presents the Blessed one's view on the priesthood spirituality. Thus the Eucharist, the sacrament of penance and reconciliation, and prayer are the three factors which give and multiply the sanctifying grace. Father Michael, who was called „the eucharistic bishop”, believed that devotion to Most Holy Sacrament was the most important factor in seminary formation. By participation daily in the Holy Mass and in the reception of Holy Communion, the seminarian would express his love for and total dependence on God. He should seek to imitate Jesus and come see the need for his personal conversion and continual avoidance of sin and all temptation. Blessed Michael encouraged the frequent reception of the Sacrament of Reconciliation, realizing the graces received from the sacrament would help to fight against sin and all Satan's temptations. As far as the prayer is concerned, He understood it as a meeting and conversation with God. He elucidated that thanks to it human being received „spiritual wings”, which enabled one to create a close relationship with the Heavenly Father. Hence it cannot come as a surprise that he encouraged a possibility for every priest and alumnus — the ones in preparation to become priests, are called „to be of prayer”. His writings expressed the opinion that human is able to gain the desired sanctity only by means of faithful and humble persevering before the Holy Sacrament and Jesus Christ's cross.

The consequent and full of decisiveness teaching of father Michael Kozal as well as the contemporary documents of the Church hinge on the same rules about the process of preparation to priesthood, which is understood as an integral development of every adept. The rules, in turn,

boil down to four pillars: human formation, spiritual formation, intellectual formation and pastoral formation. Hence in the face of the crisis of response to the vocation to serve in the Church, which bothers the Community in the Old Continent, there is an urgent need to point at the enormous role of the spiritual masters – and at the same time experienced pedagogues with finely shaped priesthood spirituality – for new adepts for cleric state. It is beyond any doubts that the life and teaching of father Michael Kozal, Bishop and Martyr, is an excellent and worth following example.